

Nagyarányu ünnepségsorozattal emlékezik meg Budapest városa a török hódoltság alól való felszabadulásról

Január 1-én teljes erővel megkezdődik a 250 éves forduló megünneplésének előkészítő munkája — Némethy tanácsnok nyilatkozik a tervekről

Két és fél esztendő múlva lesz 250 éves fordulója Buda visszafoglalásának. Magyarország megpróbáltatásokkal teljes történetének egyik legmozgalmasabb időszaka volt a török megszállás. A város történetében pedig, — az ostrommal együtt — majdnem helyrehozhatatlan katasztrófát jelentett ez. Amikor Lotharingiai Károly vezérlete alatt a felmentő csapatok bevonultak Budára, talán egyetlen ép házat sem találtak a magyar fővárosban.

A kétszázötvenedik évforduló jelentőségét a főváros nagyszabású ünnepségek el akarja kidomborítani. A képzőművészeti bizottság a közelmúltban kimondotta: január elsején meg kell kezdeni az ünnepség előkészületeit, hogy az, az esemény nagyságához illő lehessen.

Némethy Károly dr. tanácsnokot, a közművelődési ügyosztály vezetőjét bízták meg azzal, hogy a szükséges előkészületeket megtegye, illetve, hogy a program részleteit kidolgozza. Az Ujság munkatársa beszélt Némethy tanácsnokkal, aki a következőképpen nyilatkozott az esemény jelentőségéről, a maga feladatáról és azokról a tervekről, amelyeket a török hódoltság alól való felszabadulás két és fél évszázados fordulója alkalmából akarnak valóra váltani.

— Sokszor elhangzik — kezdte nyilatkozatát Némethy tanácsnok — ma már világszerte újból

az elismerés hangján, hogy Magyarország volt a kereszténység és a nyugati kultúra védőbástyája. Hangsúlyozom, hogy újból — mert annak idején olyan nagy esemény volt Buda visszafoglalása, hogy az akkori, többnyire hosszabb időszakoként, vagy pláne csak aktualitások alkalmából megjelenő hírlapok, Európaszerte elvitték a híret ennek a győzelemnek, — melyre nem kellett volna várni másfél évszázadig s melyben nem kellett volna akkora görögtüzzel szerepeltetni a különböző idegen nemzetek csapatait: lényegesen kisebb segélycsapatokkal, de nagyobb anyagi támogatással és főleg jobb politikával, régen vissza lehetett volna foglalni nemcsak Budát, de az egész történelmi Magyarországot. Vezérekben sem lett volna hiány magyar részről. Hogy csak egyre mutassak rá, ott volt a hadvezetésnek és főleg a törökökkel való harcoknak nagy mestere, theoretikusa s egyben gyakorlati zsenije: gróf Zrinyi Miklós, a költő. Ezek a megállapítások természetesen nem vonnak le semmit az ostromló csapatok halhatatlan érdemeiből, a hadvezér iránt érzett hálából, de nem az elismerésből, sem a méltó ellenfél hősiessége iránt. 1686-ban fellelegzett az egész nemzet és a hála könnye csillogott minden magyar szemében. Csak karakterisztikus állomása ez is a magyar históriának: nem lehetett soha örömről, melybe öröm ne vegyült volna...

Országos kiállítás, idegenforgalmi események, népiünneppek!

— Az összes illetékes kulturális, tudományos és irodalmi testületek kongresszusai, diszülései, pályadíjai, ünnepségei, a színházak előadásai, zenei ünnepségek, a magyar filmgyártás részvétel, idegenforgalmi események és népiünneppek, a főváros törvényhatósági bizottságának diszkygyűlése, a Tudományos Akadémia ünnepi ülése és esetleg az Országgyűlés megemlékezése, valamint a hálcadó istentiszteletek köré csoportosulnának, egy országos kiállítás pedig felöllehetné a következőket:

— Az állami-, városi-, vidéki-, külföldi múzeumok, levéltárak anyagát. A külföldi múzeumoknál elsősorban Bécs anyagára, köztülük az ostromra vonatkozó gobelinekre, — melyek 1886-ban Budán voltak, — gondolunk. Felhasználható volna a József főherceg tulajdonában levő és a Nádorra vonatkozó emlékananyag, továbbá a magántestületek Mérnök Egylet, Közmunka Tanács, Kávés Ipartestület, Mészáros Ipartestület) és a Székesfővárosi Levéltár eddig ismeretlen nagy jelentőségű okmányai, a székesfővárosi intézmények esetleges történelmi vonatkozású gyűjteményei, a külföldön levő, de ide nem szállítható fontosabb várostörténelmi anyag másolatai, a budapesti egyházaknak a városok művészeti fejlődésére jellemző felszerelési tárgyai és végül a várostörténet jelentékenyebb eseményeit bemutató modellek, panorámák, rekonstrukciók, ismertetőtáblák, fényképösszeállítások amint az a Milleniumi kiállítás alkalmával történt. Ezen a kiállításon kívül elképzelhető még a fővárosi Képtárnak külön alkalmi művészeti kiállítása

— A főváros minden illetékes tényezője lelkes ügyszeretettel kíván az ünnepségek előkészítésével foglalkozni abban a biztos reményben, hogy érezni fogja az állam, a társadalom, a társtörvényhatóságok, valamint az összes közületek és intézmények hathatós támogatását. Ugy érezzük, hogy a magyar igazság szolgálatába áll, aki a kérdéssel foglalkozik és a magyar mult megbecsülésével egy lépcsőfokát fogjuk a Magyar Jövő templomának most is megépíteni.

Az ötven év előtti ünnepségek

— Történetének megbecsülését jelenti tehát a magyar nemzet és fővárosának megemlékezése erről a dátumról és szomorú függetlenségünk gyászos időszakában talán jelentős alkalom arra is, hogy a külföld érdeklődését felkeltse az ismét megcsonkított, egykori elismert védőbástyájára kereszténységnek, európai kultúrának.

— A 200 éves forduló ünnepségeinek előkészítésében már 1883. május 2-án állást foglalt az akkor alig tizenöt éves fővárosi közönsége és a törvényhatósági bizottság közgyűlése 1884. január 9-én elhatározza, hogy a szóbanforgó eseményre vonatkozó tárgyakból történelmi kiállítást rendez; a nevezetes esemény történelmi monografiáját megírta és kinyomatja; ugyane monografiából népszerű rövid kivonatot készít és ad ki; az esemény emlékére emlékérmeket veret; azt a helyet, ahol Petneházy Dávid először tüzte ki a győzelmes magyar lobogót, díszes emléktáblával jelöli meg; Lotharingiai Károlynak és Petneházy Dávidnak, vagy más magyar hősnak arcképét, mellszobrát elkészítteti, esetleg azok helyett a nevezetes eseményt megörökítő más képet festet; kizárólag az eseménnyel foglalkozó diszülést tart; díszbédelt rendezet (aláírás után); népiünnepet rendez; a Magyar Történelmi Társulat-ot felhívja, hogy az ünnep alkalmából szintén diszülést tartson.

Méltó megemlékezést!

— Természetes, hogyha számolunk is az ország, a főváros és a társadalom mai szűkös helyzetével, de ne szabad elmulasztani a méltó megemlékezést a történelmi eseményről. Az illetékesek általánosságban tartott előterjesztését Budapest közművelődési szakbizottsága egyhangulag magáévá tette és 1934. januárjában gőzerővel indul meg a munka.

— A külföld érdeklődésének jelei máris mutatkoznak: az ostromban résztvevő nemzetek, illetőleg egyének leszármazottjai kifejezték hajlandóságukat az iránt, hogy saját költségükön emlékműveket létesítenek a Várban. Ezeknek a részlet-emlékműveknek bele kell olvadniuk az ostrom helyének történelmi miliójébe és a tervezett nagy, általános emlékműbe.

— A Fővárosi Közmunkák Tanácsa régóta foglalkozik a néhány évtizede lebontott Bécsi kapu újból való megépítésének tervével. Megvalósítására legjobb időpont valóban az ostrom évfordulója volna. Új, megfelelőbb emléktáblával kell kicserélni az 1886-ban készült és a helyőrségi templom falán levő emléktáblát, egyidejűleg pedig az ostrom egyes fontosabb momentumait helyileg is meg kellene jelölni. Károlyi kitűnő munkáján kívül szükségesnek mutatkozik egy rövidebb, népszerűbb munka megírása, mely azonban kisebb terjedelmében is felöleli az ostrom és előzményeinek s az azzal összefüggő összes, érdeklődésre számotartó tényezőknek ismertetését, képekkel, lehetőleg minél több nyelven. Másik, inkább tudományos jelentőségű kötet célja volna annak illusztrálása: mi volt a kortársak felfogása s a bennük kialakult kép az akkori Magyarországról és magáról az ostromról. Végül a főváros által megindított „Tanulmányok Budapest multjából” 1936-ik évi kötetének szakkikkeit egészítenék ki ezeket a kiadmányokat.